TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU GARİP AKIMI

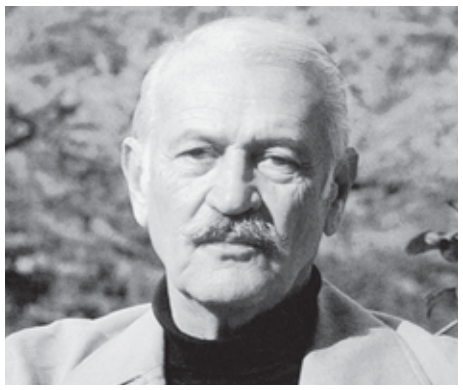
Garip şairleri geleneksel şiirde yer alan kafiye, redif, ölçü gibi ögelerin önemsiz olduğunu savunmuşlardır. Onlara göre edebî sanatlar ve konuşma dilinden farklı, süslü bir edebiyat dili gereksizdir. Bu anlayışa göre şiir, halkın konuştuğu sade dille ve halka ait söyleyişle yazılan ve anlamı öne çıkaran bir nitelikte olmalıdır. Garip şairlerine göre şiir, sıradan insanları ve onların hayatını konu edinmeli; sanattan, süslü söylemlerden uzak olmalıdır.

Garip akımı içinde yer alan şairler Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu'dur. Akım, adını üç şairin şiirlerinin yer aldığı ve 1941 yılında yayımlanan Garip adlı kitaptan almıştır. Garip akımı, daha sonra "Birinci Yeni" adıyla da anılmıştır. Garip şairleri, kendilerine yöneltilen eleştirilere karşı nasıl bir şiir anlayışını savunduklarını ortaya koymak için Garip adlı kitaplarına "Garip Bildirisi" olarak tanınacak ön sözü eklemişlerdir.

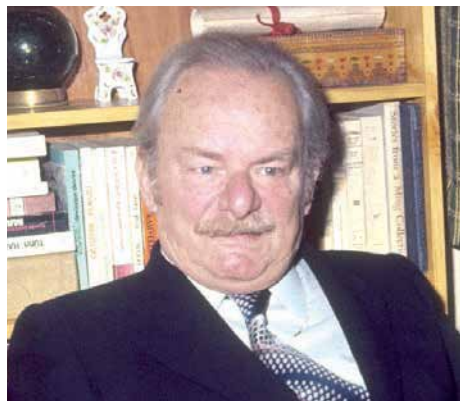
ORHAN VELİ KANIK

Cumhuriyet Dönemi şairlerindendir. İstanbul'da doğan sanatçı, liseyi Ankara'da bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde okurken öğrenimini yarıda bıraktı. Memurluk görevinde bulunan sanatçı, Yaprak adlı dergiyi çıkardı. Edebî kişiliğini belli eden ilk şiirlerini arkadaşları Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la birlikte Varlık dergisinde yayımlamaya başladı. Şiirleri büyük bir ilgiyle karşılanan Orhan Veli, daha hayatta iken adından bahsettiren bir şair oldu. Şiirlerini daha çok gündelik yaşantılar üzerine kuran sanatçı; şiiri birtakım kalıplardan, şairanelikten ve sanatlı söyleyişlerden kurtararak daha basit, daha kısa bir şekle getirdi. La Fontaine'in (La Fonten) 49 fablını La Fontaine'in Masalları adıyla şiir şeklinde Türkçeye çevirdi. Nasrettin Hoca Hikâyeleri adlı kitabında da Nasrettin Hoca'nın bazı fıkralarını şiir olarak düzenledi. *Garip, Vazgeçemediğim, Destan Gibi önemli şiir kitaplarındandır. Ölümünden sonra tüm şiirleri Orhan Veli, Bütün Şiirleri* adıyla tek bir kitap hâlinde basıldı.

OKTAY RİFAT HOROZCU

Cumhuriyet Dönemi şairlerindendir. Trabzon'da doğan sanatçı, Ankara Erkek Lisesini bitirdikten sonra Paris'te Siyasal Bilgiler Fakültesinde okudu ve kısa bir süre avukatlık yaptı. İlk şiirlerini Varlık, Aile, Yaprak ve Yeditepe dergilerinde yayımladı. Orhan Veli ve Melih Cevdet'le çıkardıkları Garip kitabı ile Yeni Şiir'in kurucularından oldu. Önceleri aşk şiirleri yazan sanatçı; toplumcu sanat ilkesinden hareketle halk deyim ve söyleyişlerinden, masal ve tekerlemelerden yararlanarak sosyal temalı şiirler yazdı. Oktay Rifat başta şiir olmak üzere tiyatro, roman, antoloji türlerinde eserler kaleme aldı. Fransız edebiyatından çeviriler yaptı. *Güzelleme, Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler, Karga ile Tilki, Perçemli Sokak, Elleri Var Özgürlüğün, Koca Bir Yaz şiir; Kadınlar Arasında, Atlar ve Filler, Çil Horoz tiyatro; Bir Kadının Penceresinden, Danaburnu ve Bay Lear* roman türündeki eserlerinden bazılarıdır.

MELİH CEVDET ANDAY

Garip hareketinin öncülerindendir. Şiirle buluşması diğer Garip şairleri gibi lise yıllarında olmuştur. İlk şiiri "Ukde", Varlık dergisinde yayımlanmıştır. Başlarda sanata egemen anlayışın etkisinde kalsa da daha sonra Orhan Veli ve Oktay Rifat'la Garip ilkeleri doğrultusunda şiirler yayımlamıştır. Garip ilkelerinin öngördüğü biçimde geleneksel şiir anlayışından bütünüyle uzaklaşmayan sanatçının farklı tarzda yazdığı şiirleri de bulunmaktadır. 1950'lerde toplumsal temaları alaylı bir dille ele alan şiirler yazan şair, 1960 sonrasında mitolojik ögelere yönelmiştir. Sanatçının şiirin dışında roman, tiyatro, deneme gibi türlerde de eserleri bulunmaktadır. *Şairin bazı eserleri şunlardır: Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafhane, Yanyana, Kolları Bağlı Odysseus, Göçebe Denizin Üstünde, Teknenin Ölümü (şiir); Aylaklar, Gizli Emir, İsa'nın Güncesi (roman); İçerdekiler, Mikado'nun Çöpleri (oyun).*

SORULAR

Soru 1

1940'lı yıllarda üç genç şair (Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday) bir seçki yayımladılar. Seçkinin ön sözünde, şiirde ölçü ve uyağa, "şaireneliğe" karşı olduklarını belirten bu genç şairler, gerçekten de, dizenin en yalın birimlerine indirgenmiş şiirleriyle, çağdaş şiir dilimizin konuşma dili ve günlük yaşam yalınlığıyla buluşmasında önemli bir görev üstlendiler. Bu yıllarda yayımladıkları öteki şiir kitaplarında Türk şiirinin lirik ana kaynağına yöneldiler. Yine, Orhan Veli'nin sağlığında her üç şairin, onun ölümünden sonra da Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'ın şiirlerinde, 1940 toplumcu şairlerinin temaları da farklı sanatsal biçim ve yaklaşımlarla da olsa (ironi ve humor ögeleri vb.) çokça işlendi.

Bu parçada sözü edilen genç sanatçıların oluşturduğu edebî topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

A) Garip akımı
B) Saf şiir (Öz şiir)
C) Toplumcu gerçekçi şiir
D) Mavi hareketi
E) Millî Edebiyat zevk ve anlayışını yansıtan şiir

Cevap: A

Soru 2

Belli bir ağırlığı, var olan değerler dizgesinin aşılmasına verirken belli bir ağırlığı da duyarlılık üzerinde yoğunlaştırır. Belki gizli, belki açık bir coşumculuktan izler taşır. Harbe Giden'de, Böcekler'de, Davet'te, Ne Kadar Güzel'de, Anlatamıyorum'da bu tavır hâkimdir. Böylece şiir, kendisini kuşatan ağırlıklardan kurtulur ve kendi iç ahengini oluşturur. Usta elleştirmen Nurullah Ataç'ın, bu tarz şiirleri beğenmesinin nedeni de budur. Şiir; duyarlığını, pırıltısını bir fosfor gibi kendi içinden almalıdır.

Bu parçada şiirlerinden örnekler verilen şair ve temsil ettiği şiir topluluğu aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Attila İlhan - Mavi
B) Ahmet Haşim - Saf şiir
C) Cemal Süreya - II. Yeni
D) Orhan Veli Kanık - I. Yeni
E) Nazım Hikmet - Toplumcu şiir

Cevap: D

Soru 3

"Ukde" adlı ilk şiiri "Varlık" dergisinde yayımlanmış, ilk şiirlerini heceyle yazmıştır. Sonraki döneminde şiirleri biçim ve içerik yönünden değişikliğe uğramış, Garip akımının temsilcilerinden biri olmuştur. 1950'den sonraki şiirlerinde duygudan çok, akla, düşünceye yer vermiştir. Sanatçı sonraki döneminde toplumsal gerçekçi bir çizgide şiirler yazmıştır. 1960'tan sonraki şiirlerinde mitolojik unsurları kullanmaya başlamıştır. "Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafhane" sanatçının şiir türündeki eserlerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A)Melih Cevdet Anday
B)Orhan Veli Kanık
C)Oktay Rifat Horozcu
D)Cahit Sıtkı Tarancı
E)Rıfat Ilgaz

Cevap: A